En helg med fiolen under hakan

— Det är först efteråt man känner tröttheten

Sent på midsommardagens kväll kan Britt Svanström lägga undan fiolen, ta av sig folkdräkten med den tjocka, varma kjolen, duscha och koppla av. Spelmännens mest hektiska helg är över för den här gången. Hur många gånger hon satt fiolen under hakan och lyft stråken de senaste dagarna vet hon inte. Säkert är det över 100. Och nu kommer tröttheten smygande.

— Man tänker inte på det medan man spelar. Men efteråt känner man hur trött man blir, säger hon.

Det är på jul och midsommar spelmännen ska ut och göra tjänst. Då rycker alla i oss. Det säger riksspelmannen Christina Frohm på spelmansstämman i Julita. Det går att spåra både ironi och lite bitterhet i rösten. Britt Svanström känner på samma vis.

— Ja, visst vore det roligt att vara efterfrågad vid andra tidpunkter på året också, säger hon.

Britt Svanström har spelmanstraditionen med sig från Hälsingland. Sedan 1983 är hon spelledare i Katrineholms Spelmanslag. Tidigare var hon ordförande under ett par år.

Börjar tidigt

Tanken på midsommar finns i bakhuvudet under spelmanslagets repetioner varannan vecka under våren, berättar hon. På allvar började helgen för hennes del tidigt på midsommaraftonens förmiddag.

Spelmännen är som sagt efterfrågade vid den här tiden. Katrineholms spelmanslag hann med både butikscentrum och sjukhus innan det var dags för den stora midsommarfesten på Djulö.

Hon rycker lite på axlarna när vi kommer in på det här med att vara musikalisk bakgrund till lekarna kring midsommarstången.

— Visst, det måste ju finnas någon som spelar. Men så särskilt roligt tycker jag inte det är, erkänner hon. Det är svårt att känna någon stämning när man måste ta hänsyn till leken och dansstegen.

Nej, då är spelmansstämman på Julita mer lockande.

— Den kunde gärna få pågå flera dagar, säger hon. Man borde träffas redan på kvällen innan så att man verkligen hann med att prata och byta erfarenheter.

I centrum

På Julita är Katrineholms Spelmanslag på hemmaplan och hamnar naturligt i centrum. Och när laget inte står på scenen så står åtminstone några av medlemmarna under ett träd och spelar. Britt Svanström lyfter som spelledare stråken gång på gång och drar igång nya låtar.

— Vi spelar det vi tycker är roligt, säger hon. Kanske tycker man att vi borde spela mest sörmländskt. Men vi kommer från olika håll i landet och har alla en egen tradition att falla tillbaka på.

Innan det avslutade allspelet på spelmansstämman hinner hon svalka sig med en dricka. Än känns inte tröttheten trots att ytterligare en dag med intensivt spel närmar sig sitt slut.

— Man glömmer att man inte hinner äta och man känner inte att man blir trött, för det här är ju så roligt...

Text: INGEGERD ASP
Foto: TOMAS NILSSON

Buskspel vid Julita. Under midsommarhelgen lyfter Britt Svanström säkert stråken över 100 gånger.

Stämning från sol och stråkar

Det blev en spelmansstämma precis som man vill ha den i Julita på midsommardagen. Soligt, varmt, mycket folk, kaffe i gröngräset... Och så förstås massor av musik. På scenen, i buskarna, på stranden och på logen, överallt spelades det i mer eller mindre organiserade former.

Medan regnet öste ner i Katrineholm och mörka åskmoln rullade fram över skyn inleddes spelmansstämman i Julita traditionsenligt med inmarsch. I solsken. Inte en regndroppe, inte en molntuss förstörde programmet.

— Vi måste ha tumme med vår herre, konstaterade Christina Frohm, riksspelman och vice ordförande i arrangerade Södermanlands Spelmansförbund.

Stämman i Julita är djupt rotad i den sörmländska spelmanstraditionen. Den första hölls redan 1927.

— Då handlade det om tävling, berättar Christina Frohm. Man spelade mot varandra i en utslagstävling där en tia eller kanske en fiol var priset.

I dag har spelmansstämmorna en mer social form. Man träffas och spelar för att glädja och underhålla publiken och minst lika mycket för att roa sig själv.

Något fast program görs aldrig upp i förväg. Det går helt enkelt inte för man vet inte vilka som kommer, förklarar Christina Frohm.

— Spelmännen är ju så otroligt populära så här års. Det är många arrangörer som rycker i oss.

På Julita på midsommardagen finns en stomme som till exempel säger att Katrineholms eget spelmanslag har en given plats. Men i stort improviseras programmet fram under dagens gång. Och det kan också hända att helt nya grupper uppstår. En sådan var "Julita blandning", några spelmän som fann varandra och beslutade sig för att pröva vingarna på scenen.

Andra kommer inte så långt utan nöjer sig med lite mer undanskymt så kallat buskspel. Av den här anledningen är det svårt, till och med för arrangörerna, att säga hur många som egentligen deltar i stämman.

— 50, 60, kanske 75, gissar Christina Frohm.

Klart är i alla fall att det var ett 40-tal spelmän riksspelmannen Ulf Lundgren fick med sig upp på scenen för det avslutade allspelet.

Midsommarlekar

Framför scenen fanns midsommarstången där en rekordpublik dansat runt på midsommaraftonen. Och även under spelmansstämman fanns det plats för lekar ledda av medlemmar ur Malmabygdens Spelmanslag. Ett populärt inslag var även uruppförandet av ett program sammanställt av Malmabygdens spelmän och Brö-Kalle, dvs Klas Höök. Ömsint bondkomik, kallar Christina Frohm det här inslaget.

En publik på omkring 1 500 personer kom till spelmansstämman, något som naturligtvis även ansvariga på Julita kunde glädja sig åt. Styresmannen Sune Zachrisson tog sig runt per cykel med kameran i högsta hugg. Och programsekreteraren Lennart Eriksson sneglade fram mot riksspelstämman 1990.

— Vi borde ha chans at få den hit. Här finns så mycket tradition och kunnande, säger han.

Text: INGEGERD ASP
Foto: TOMAS NILSSON

Midsommarfest vid Djulö. Britt Svanström och hennes spelmän är

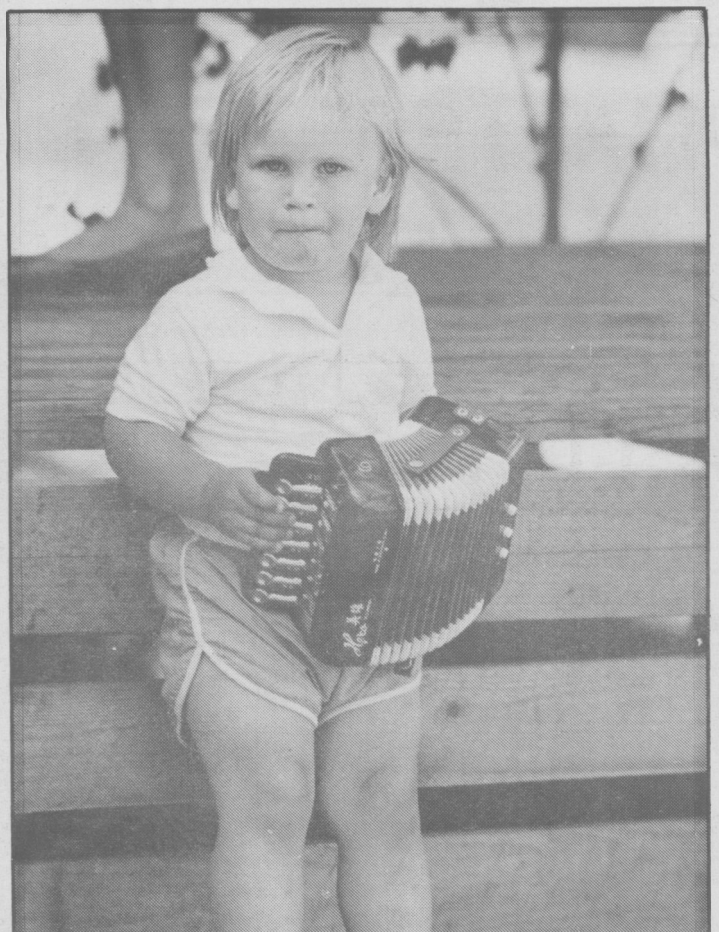

"Julita blandning", en grupp som uppstod under dagen.

EM
SEMESTER-TIPS!
MÖBELFYNE
— HELA SOMMARE

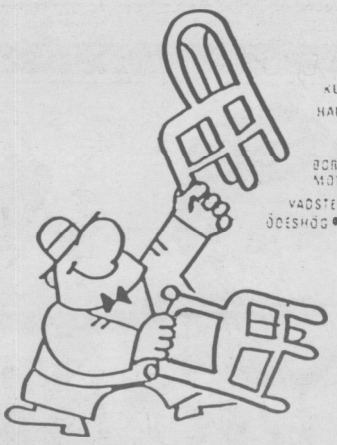

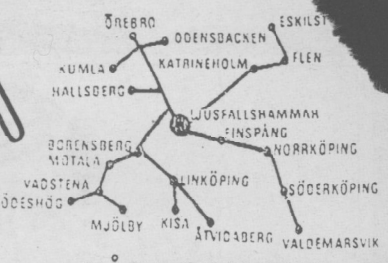

VÅRA SOMMAR - ÖPPETTIDER:
Måndagar 10—20
Tisd.-fred. 10—18.30
Juni o. juli stängt lörd.-sönd.

TIB-Möbler
LJUSFALLSHAMMAR
Tel. 0122-402 20

EUROPA MÖBLER

Westerbergs
HERRMODEHUS
I dag startar vår stora